

Konkrétní výsledky výzkumu autor-ského kolektivu začínají kapitolou pět (Struktura říčního dřeva), ve které jsou uvedena kvantitativní data týkající se množství, velikostní strukturae, polohy a orientace říčního dřeva na zkoumaných vodních tocích. Autoři zde porovnávají zjištěné údaje s výsledky z Německa a SZ USA. Za přínosnou považují následující kapitolu 6 (Dynamika říčního dřeva), ve které jsou uvedeny informace o monitoringu mobility říčního dřeva během povodňových situací, s čímž souvisí uvedené výsledky dokumentující meziroční změny množství a prostorového rozmístění dřeva. Nad rámec stanovených šetřených částí vodních toků dokládají autoři příklad extrémních akumulací dřevní hmoty na příkladu Kenické akumulace v CHKO Litovelské Pomoraví. Celkový rámec dynamiky mrtvého dřeva je doplněn popisem bilance dřevní hmoty v ekosystému vodního toku na příkladu poříčních niv Dyje. Ta je víceméně založena na subjektivních přístupech autorů a kvalitativním popisu stavu dřevní hmoty. Závěrečná kapitola výzkumu (Funkce říčního dřeva) sice v úvodu předesílá, jaké funkce plní ve vodních tocích říčních dřeva, ale obsahově se příliš striktně zaměřuje, i když to autoři zmiňují, na abiotické charakteristiky, zejména pak na sedimentologické charakteristiky a jejich vztah k rozmístění říčního dřeva. Ekologické hledisko je zde dotčeno pouze zkoumáním druhového složení makrofauny v biotopech poříčních niv Dyje, Svratky a Moravy.

Monografii Říční dřevo ve vodních tocích ČR považují jako celek za přínosnou sondu do problematiky fluvialní geomorfologie. Z uvedených informací je patrný velký objem práce autorského kolektivu, nicméně ne vždy se podařilo uhlídat rovnováhu v množství předkládaných informací a jejich interpretací. Některé tabulkové a grafické údaje zůstávají bohužel

bez detailnějšího komentáře. I přes tyto mé postřehy je monografie napsána srozumitelným odborným jazykem a dokumentuje velmi aktuální a žádané poznatky, na které je určitě potřeba reagovat zejména v oblasti krajinného plánování.

A. Ruda

* Zdeněk Máčka, Lukáš Krejčí a kol.: Říční dřevo ve vodních tocích ČR. Brno, Masarykova univerzita 2011, 107 s., ilustrace, mapy.

Milena Šubrtová a kol.: Pohádkové příběhy v české literatuře pro děti a mládež 1990–2010*

Kolektiv autorů spojený s Pedagogickou fakultou Masarykovy univerzity vydal na přelomu loňského a letošního roku publikaci věnovanou pohádce a jejímu vývoji v porevolučním období. Z pohledu předmětu zájmu žánrově indiferentní název Pohádkové příběhy v české literatuře pro děti a mládež 1990–2010 reflektuje jednu z nejvýraznějších tendencí děl určených malým čtenářům, a sice přesahování pohádky i do ostatních žánrů dětské literatury a naopak. Ambicí souboru 21 studií není kompletní výčet všech autorů a titulů vydaných ve vymezeném období, ale zodpovězení otázky, zda si pohádka uchovala „svůj umělecky novátorský potenciál, vnitřní dynamiku a čtenářskou atraktivitu“ (s. 7). Příspěvky, rozdělené do šesti oddílů, představují významné autory, kteří do vývoje pohádky zasáhli po roce 1989, s drobnými přesahy do doby dřívější v případě některých etablovaných spisovatelů (Jan Vladislav, František Nepil či Ivan Binar).

Úvodní studie Mileny Šubrtové představuje koncept dalších kapitol. Prezentuje společenské změny, které českou pohádku zasáhly a významných způsobem způsobi-

Jan Štursa, Odpočívající tanečnice, 1913

tivně či negativně ovlivnily, a nastiňuje vývojové tendence, jimž se podrobněji věnují jednotlivé interpretační analýzy.

Oddíl nazvaný Mezi folklorem a autorskou pohádkou otevírá kapitola Ivana Němce věnovaná tvorbě Jana Vladislava, překladatele, básníka i vypravěče pohádek z celého světa, který se vrátil po několika letech nucené emigrace a připomněl se mj. Pohádkami paní Meluzíny, za něž získal v roce 1999 Zlatou stuhu. Jitka Zítková navazuje připomenutím rovněž ceněných souborů Milady Motlové, jejichž význam spočívá zejména v udržování živé tradice folklorních látek. Martin Reissner sleduje Šrutovy adaptace amerických a britských pohádek, především se zaměřuje na postavu Králíka, jež je oblíbená v USA a v Karibiku a jehož přítomnost v českém prostředí je „dráždivá“ (s. 105). Emila Šalouna, Jaromíra Kincla a Františka Nepila zařadila Jitka Zítková ve svých dvou státech ve druhé části publikace mezi osobité pokračovatele jednoho z nejvýznamnějších tvůrců české autorské pohádky poválečného období – Václava Čtvrťka. Třetí část Pohádkový příběh v obrázkové knížce, zaměřující se na tvorbu spisovatelů a současně výtvarníků Pavla Čecha, Martiny Skaly, Petra Nikla a dosud méně známého Františka Skály, se naopak soustřeďuje na žánr, jenž sice není v kontextu české literatury novinkou, nicméně v současnosti zažívá výrazný kvalitativní i kvantitativní nárůst a stává se významným proudem výsostně originální moderní tvorby nejen pro děti v předškolním či mladším školním věku. Pohádkovou produkci Arnošta Goldflama, Ivana Binara, Aloise Mikulky a Magdaleny Wagnerové spojuje kromě zařazení do čtvrtého oddílu humor, který v případě každého z nich vychází z jiných principů – od inovativního ironického pojetí tatínka-vypravěče u prvního z nich až po postavy ježibab, které představují jednu ze zásadních konstant

v Mikulkově tvorbě. Pro imaginativní pohádky (pátá část), které v uplynulých dvou desetiletích tvořily osobnosti jako Viola Fischerová, Karel Šiktanc, Radek Malý, Ludmila Klukanová či Jiřina Salaquardová, je typická významová mnohoznačnost i překračování věkových konvencí čtenářství a návrat k původnímu mezigeneračním sdílení. To dosvědčuje také studie Naděždy Siegllové Pohádkové příběhy pro dvojího adresáta, opírající se o dva tituly z pera Michala Viewegha a známé Lichožrouty Pavla Šruta. Závěrečné analýzy, soustředěné v díle Pohádka v prostoru návodné literatury, se pozastavují nad tvorbou Ivony Březinové, Pavla Bryceze, Olgy Černé či Daniely Krolupperové, jejichž pohádky se v minulých letech objevovaly ve výsledkových listinách různých ocenění či anket, s ohledem na výrazné uplatnění didaktické funkce často díky hlasování pedagogů a knihovníků.

Svémi studiiemi kromě již zmíněných autorů přispěli i David Kroča, Miroslav Chocholatý a Jiří Poláček. Publikace obsahuje také užitečný Výběr z českých pohádkových titulů 1990–2010, sestavený na základě dobového čtenářského a literárně-kritického ohlasu.

Ačkoliv redakci unikly některé věcné nepřesnosti (např. označení novoromanika Julia Zeyera za obrozeneckého básníka – s. 74), nelze pochybovat o tom, že Pohádkové příběhy v české literatuře pro děti a mládež 1990–2010 představují významný příspěvek k dosud podrobněji nepracované části historie dětské literatury, který lze kromě studentům, pedagogům a knihovníkům doporučit i širší veřejnosti.

M. Hrdličková

- * Milena Šubrtová et al.: Pohádkové příběhy v české literatuře pro děti a mládež 1990–2010. 1. vyd. Brno, Masarykova univerzita 2011, 323 s.